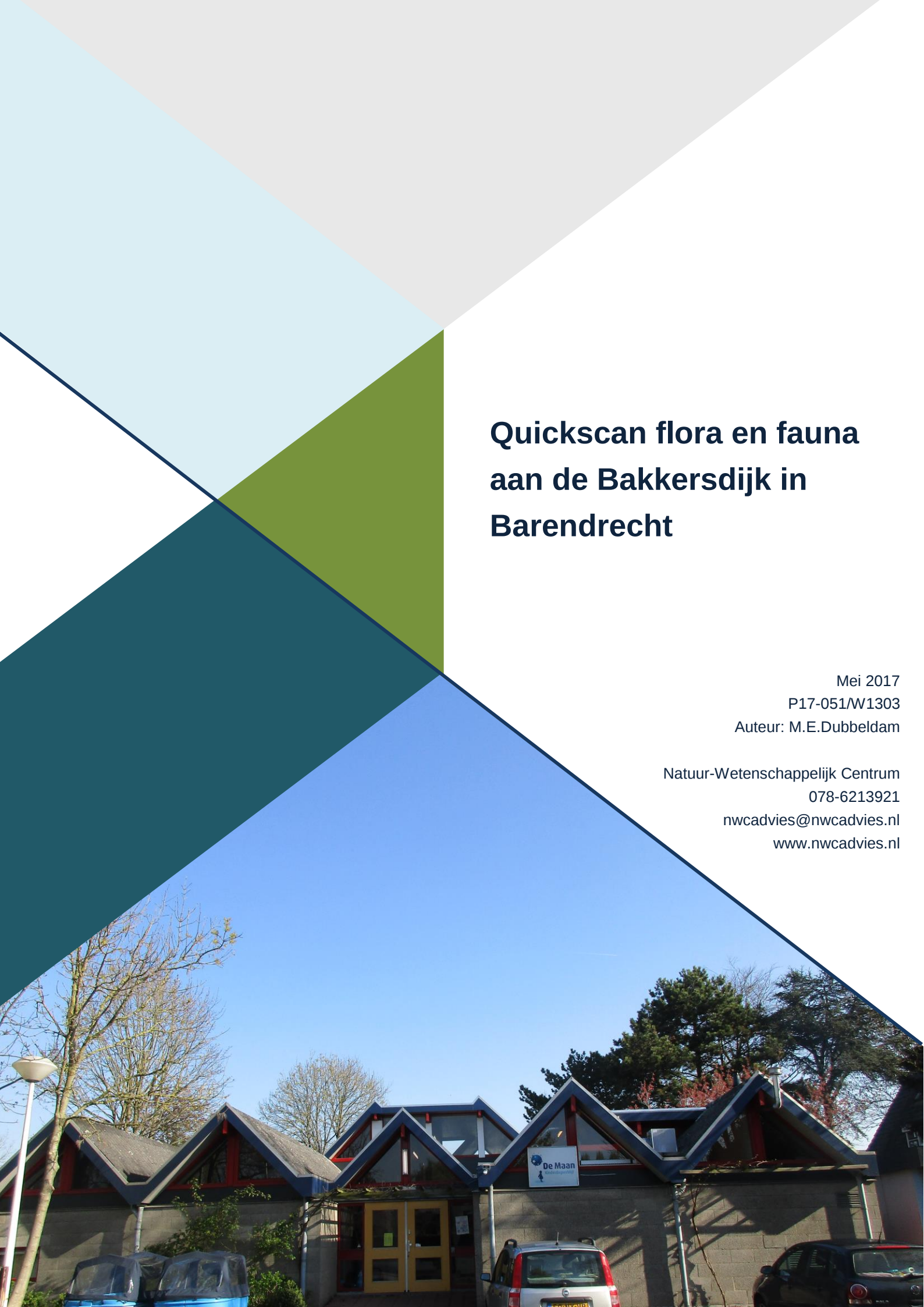

Quickscan flora en fauna aan de Bakkersdijk in Barendrecht

Mei 2017

P17-051/W1303

Auteur: M.E.Dubbeldam

Natuur-Wetenschappelijk Centrum

078-6213921

nwcadvies@nwcadvies.nl

www.nwcadvies.nl

Quicksan flora en fauna aan de Bakkersdijk in Barendrecht

Quickscan flora en fauna aan de Bakkersdijk in Barendrecht

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Samenstelling: Manuela Dubbeldam

Foto's: Koen Woerdenbag

Quickscan flora en fauna aan de Bakkersdijk in Barendrecht [Samenst.: Dubbeldam, M.],
[Foto's: Woerdenbag, K.] Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Quickscan, flora, fauna, Wet Natuurbescherming, nieuwbouwwoningen, Bakkersdijk,
Barendrecht.

W1303/P17-051

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, mei 2017

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Beschrijving plangebied en voorgenomen plannen	9
3	Wet natuurbescherming	13
4	Methode	17
5	Resultaten	19
6	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	25

Referenties

Bijlagen

Bijlage 1: Beschermd soorten Wet natuurbescherming

Bijlage 2: Vrijgestelde soorten provincie Zuid-Holland

Bijlage 3: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Bijlage 4: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Samenvatting

Onderstaande tabel geeft de resultaten en conclusies uit voorliggend rapport weer. Voor de volledigheid en om een verkeerde interpretatie te voorkomen, dient ook hoofdstuk 6 (effecten, verplichtingen en aanbevelingen) gelezen te worden.

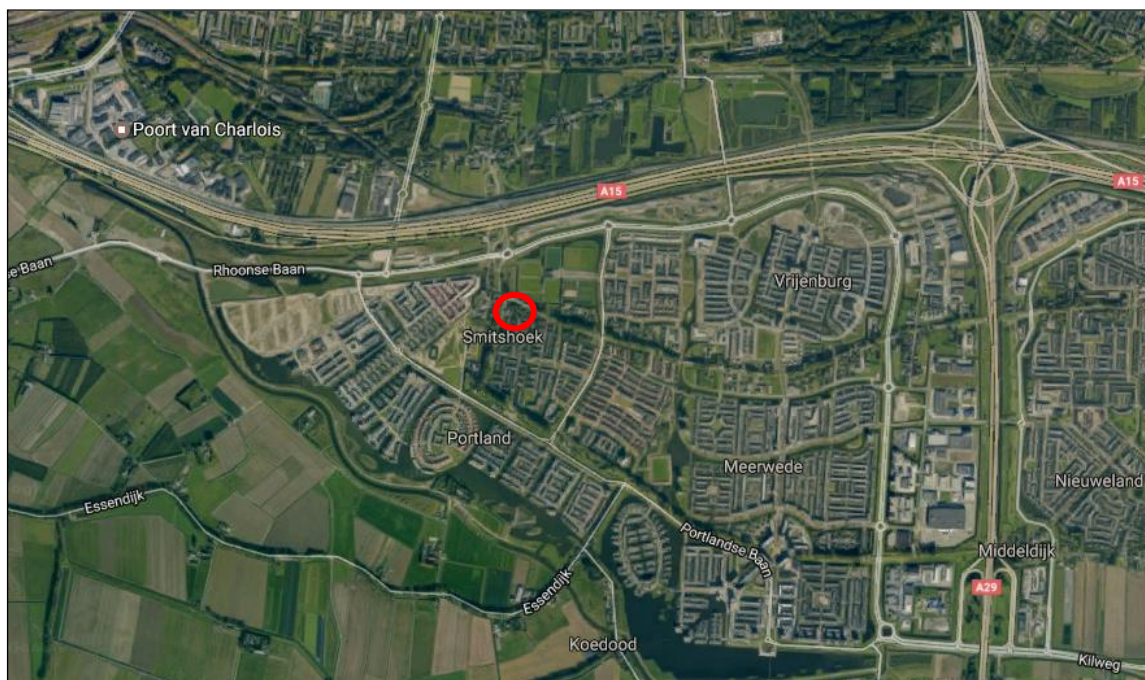
Soort(groep)	Resultaten	Verplichtingen
Vleermuizen	Hoofdgebouw geschikt als vaste verblijfplaats	Aanvullend onderzoek; bestaande uit maximaal vijf inventarisatiemomenten (twee in de periode half mei - half juli en twee (of drie) in de periode half aug - begin okt)
	Plangebied geschikt als foerageergebied, maar voldoende alternatieven aanwezig in omgeving	Zorgplicht. Bijvoorbeeld: Lichtverstoring voorkomen door werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uit te voeren en verlichting alleen daar richten waar het noodzakelijk is
Vogels met vaste verblijfplaats	Nest in Grove den mogelijk vaste verblijfplaats Buizerd of Sperwer	Aanvullend onderzoek; bestaande uit maximaal vier gerichte veldbezoeken in de periode maart - half mei.
Overige vogels	Verstoring mogelijk	Buiten broedseizoen (globaal half maart t/m half juli) werken of check broedgevallen vlak voorafgaand aan werkzaamheden
Amfibieën	Geen beschermde soorten	Zorgplicht. Bijvoorbeeld: Amfibieën de gelegenheid geven om te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden
Vissen	Geen beschermde soorten	Zorgplicht (alleen bij aantasten watergang). Bijvoorbeeld: - Werken buiten voortplantingsperiode (maart t/m juli) - Eerst roering aanbrengen in water - Eén richting op werken - Geen werkzaamheden op het water bij ijsvorming
Watergebonden ongewervelden	Geen beschermde soorten	Zorgplicht (alleen bij aantasten watergang)
Vaatplanten	Geen beschermde soorten	Zorgplicht

1. Inleiding

Er bestaan plannen om de huidige bebouwing aan de Bakkersdijk 1 in Barendrecht te slopen en te vervangen door een nieuwbouwwoning. Om dit te realiseren, dienen bomen gekapt te worden en dient struikgewas verwijderd te worden. De watergang in het plangebied zal niet aangetast worden.

In het kader van de Wet natuurbescherming dient bij dergelijke ruimtelijke ingrepen onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

KuiperCompagnons heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) opdracht gegeven voor het uitvoeren van een quickscan flora en fauna op de locatie aan de Bakkersdijk en voor advisering omtrent de relevante natuurwetgeving.

Figuur 1: Ligging plangebied in de omgeving (rood omcirkeld)

Google Earth

Figuur 2: Begrenzing plangebied (rood omlijnd)

Google Earth

2. Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bevindt zich aan de Bakkersdijk 1 aan de westelijke zijde van de bebouwde kom van Barendrecht (provincie Zuid-Holland) (figuur 1 op de vorige pagina). In het noorden wordt het plangebied begrensd door de Voordijk, in het oosten door een woonkavel, in het zuiden door de Klompenmakerij en in het westen door de Bakkersdijk (figuur 2 op de vorige pagina).

Op het terrein is een kinderdagverblijf gevestigd, bestaande uit een hoofdgebouw en een bijgebouw. Er zijn bomen en struikgewassen aanwezig in het gebied. Tevens is er een watergang aanwezig. Voor een impressie van het plangebied zie foto's 1 t/m 4.

Foto 1: Vooraanzicht van bebouwing in plangebied

Foto 2: Zijaanzicht bebouwing in plangebied

Foto 3: Bijgebouw in plangebied

Foto 4: Overzichtsfoto plangebied vanaf noordzijde

Voorgenomen plannen

Het plan is om een nieuwe woning te bouwen in het plangebied. Om dit te realiseren zal de huidige bebouwing worden gesloopt. Tevens zullen er bomen worden gekapt en zal de begroeiing worden verwijderd. De watergang die zich in het plangebied bevindt, zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen plannen.

Beschermde gebieden

Het plangebied ligt op meer dan 2 kilometer afstand van Natura 2000-gebied Oude Maas, dat onder de bescherming van de Wet natuurbescherming valt (figuur 3). Vanwege deze grote afstand zal er geen sprake zijn van nadelige effecten op instandhoudingsdoelstellingen van doelsoorten en habitattypen die in het kader van de Wet natuurbescherming aangewezen zijn als gevolg van verstoring door geluid, verstoring door licht en andere storingsfactoren. Om deze reden is geen habitattoets nodig. Bij een verwachte toename in stikstofdepositie als gevolg van bijvoorbeeld een toename in verkeersgeneratie, is wel een toetsing in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) nodig. Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (figuur 3). Omdat er, als gevolg van de voorgenomen plannen, geen oppervlakte aan NNN verloren gaat, is er geen toetsing aan de wet- en regelgeving omtrent het NNN nodig.

Figuur 3: Ligging plangebied (blauw omcirkeld) ten opzichte van Natuurnetwerk Nederland (groen gemarkeerd) en Natura 2000-gebied Oude Maas (rood gemarkeerd) in een zone van 3 kilometer (oranje omcirkeld).

Bron: <https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>

3. Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet Natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden.

Soortbescherming

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en fauna onderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1).

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet Natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

De verbodsbepalingen uit bovenstaande artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies hebben het recht om af te wijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstellingen te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen.

Voor een overzicht van alle beschermde soorten wordt verwezen naar de website van het Ministerie van Economische Zaken: <http://minez.nederlandsesoorten.nl/wetten>.

Soorten Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

Wanneer er minimaal één verbodsbepaling uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden wordt door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:

a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of

- b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
- c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevin-
dingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uit-
gevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde
plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te
voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode van toe-
passing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een der-
gelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor overtreding
van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het
niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij
overtreding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De
ontheffing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend
worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermde) de zorgplicht
uit artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige
gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moe-
ten worden.

4. Methode

De quickscan die uitgevoerd is, bestond uit een veldbezoek en een literatuuronderzoek. Voor het literatuuronderzoek is gebruikgemaakt van verspreidingsgegevens van soorten verzameld door instanties zoals RAVON, de Vlinderstichting en EIS-Nederland. Op basis van het literatuuronderzoek is bepaald voor welke soortgroepen de aanwezigheid en/of geschiktheid van het plangebied onderzocht diende te worden. Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan de functie van het plangebied voor vleermuizen, vogels met een vaste verblijfplaats en beschermde amfibieën, vissen en vaatplanten. Op basis van habitateisen, verspreidingsgegevens en kenmerken van het plangebied, kan gesteld worden dat er in de omgeving van het plangebied geen zwaarder beschermde soorten uit overige soortgroepen voorkomen. Het veldbezoek is uitgevoerd op 4 april 2017 door twee ecologen van het NWC. De temperatuur tijdens het veldbezoek bedroeg ongeveer 12°C. Het was helder en de windkracht bedroeg circa 1 Bft. Deze gegevens zijn door de medewerkers in het veld gemeten of ingeschat.

Vleermuizen

Het plangebied is beoordeeld op de mogelijke waarde voor vleermuizen (bijlage 3), waarbij gelet is op de geschiktheid van de te slopen bebouwing als verblijfplaats voor vleermuizen. Hierbij is de aanwezigheid van geschikte verblijfruimtes en invliegopeningen onderzocht. Tevens is beoordeeld of er binnen en in de directe omgeving van het plangebied potentieel belangrijke vliegroutes en foerageergebieden voor vleermuizen aanwezig zijn, zoals bomenrijen, andere groene, lijnvormige landschapselementen en (kleinschalige) weilanden en andere (half) open gebieden. Hierbij is tevens gelet op het aanbod van geschikt foerageergebied in de omgeving van het plangebied.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats worden jaarrond beschermd door de Wet Natuurbescherming (bijlage 4). Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving. Voorbeelden van vogels die vaste verblijfplaatsen hebben, zijn de Huismus (*Passer domesticus*) en de Gierzwaluw (*Apus apus*). Tijdens de quickscan is het plangebied daarom onderzocht op de aanwezigheid van mogelijke broedplaatsen van vogels met een vaste verblijfplaats en is bepaald welke gevolgen de voorgenomen plannen voor deze vogels met zich mee kunnen brengen. Onder meer is de te slopen bebouwing beoordeeld op geschiktheid voor en aanwezigheid van verblijfplaatsen van vogels. Dit is gedaan door te letten op sporen (braakballen, veren, uitwerpselen, etc), nesten (o.a. oude kraaiennesten) en aan de hand van waarnemingen van de betreffende

vogelsoorten (geluid/zicht/territoriumindicerend gedrag). Tevens is bekeken of het gebied een significant onderdeel zou kunnen zijn van de functionele leefomgeving van een vogelsoort met een vaste verblijfplaats.

Amfibieën

De Rugstreeppad (*Epidalea calamita*) komt in de omgeving van het plangebied voor. Dit blijkt uit verspreidingsgegevens van de Stichting RAVON. Om deze reden is het plangebied beoordeeld op geschiktheid als leefgebied voor deze soort. Hierbij is onder andere gelet op de aanwezigheid van zandige, open plekken, pioniersvegetaties en geschikt voortplantingswater.

Vissen

In de omgeving van het plangebied komen geen beschermde vissoorten voor. Zekerheidshalve is de watergang rondom het plangebied steekproefsgewijs bemonsterd met behulp van steeknetten. Alle aquatische fauna zijn na determinatie meteen teruggezet op de locatie waar ze vandaan kwamen.

Watergebonden ongewervelden

In de watergang binnen het plangebied zou de strikt beschermde waterslak Platte schijfhoren (*Anisus vorticulus*) voor kunnen komen. Tijdens de quickscan is de watergang daarom met behulp van een schepnet bemonsterd. Hierbij is het schepnet door de onderwatervegetatie gehaald en is zo min mogelijk bodemmateriaal meegeschept. Vervolgens is het monster in een emmer gedaan en zijn alle mogelijk aanwezige schijfhorens (alle soorten) verzameld. Deze zijn meegenomen en gedetermineerd in het laboratorium.

Vaatplanten

Tijdens de quickscan is gelet op de aanwezigheid van en geschiktheid van het gebied voor beschermde vaatplantensoorten. Speciale aandacht is besteed aan soorten die voorkomen in pioniersvegetaties. Deze soorten zijn over het algemeen ook in de wintermaanden nog herkenbaar. Aan de hand van de gevonden soorten en groeiplaatsen zijn de gevolgen van de plannen voor deze soortgroep bepaald.

5. Resultaten

Vleermuizen

Tijdens het veldbezoek is beoordeeld of de bebouwing in het plangebied geschikt is als vaste verblijfplaats van vleermuizen. Het hoofdgebouw in het plangebied blijkt geschikt te zijn als vaste verblijfplaats van vleermuizen. Redenen hiervoor zijn de hoge isolatiewaarde van het gebouw en de aanwezigheid van invliegopeningen langs de boeiboorden en regenpijpen onder de dakrand (figuur 4 hieronder en foto's 5 t/m 7 op de volgende pagina). Vanwege de lage isolatiewaarde en het ontbreken van invliegopeningen is het bijgebouw in het plangebied niet geschikt als vaste verblijfplaats van vleermuizen.

Lijnvormige structuren, die onderdeel zouden kunnen zijn van een essentiële vliegroute van vleermuizen, zijn niet aanwezig in het plangebied. Het gebied zou wel door vleermuizen gebruikt kunnen worden om te foerageren.

Figuur 4. Overzichtskaart van het gebouw dat geschikt is als vaste verblijfplaats voor vleermuizen (oranje omlijnd) en het grote nest in de Grove den (blauwe stip) in het plangebied (rood omlijnd).

Foto 5: Invliegopening onder dakrand hoofdgebouw Foto 6: Invliegopening bij regenpijp hoofdgebouw

Foto 7: Invliegopening onder dakrand hoofdgebouw Foto 8: Groot nest in Grove den binnen plangebied

Vogels met een vaste verblijfplaats

Tijdens het veldbezoek zijn geen directe waarnemingen gedaan van vogelsoorten met een vaste verblijfplaats, zoals de Huismus en Gierzwaluw. Tevens is de bebouwing in het plangebied niet geschikt als vaste verblijfplaats van vogels vanwege het ontbreken van geschikte gaten en kieren. Wel is er een groot nest aangetroffen in de Grove den (*Pinus sylvestris*) aan de oostelijke zijde van het plangebied (figuur 4 op de vorige pagina en foto 8). Dergelijke nesten kunnen gebruikt worden als vaste verblijfplaats, door vogelsoorten zoals de Buizerd (*Buteo buteo*) of de Sperwer (*Accipiter nisus*). Ondanks dat deze soorten niet in het plangebied zijn waargenomen gedurende het veldbezoek, zou het nest wel in gebruik kunnen zijn door een vogelsoort met een vaste verblijfplaats. Om deze redenen kan de aanwezigheid van vogels met een jaarrond beschermde vaste verblijfplaats in het plangebied niet worden uitgesloten.

Amfibieën

Het plangebied is niet geschikt als leefgebied voor de Rugstreeppad. Dit omdat er geen vergraafbare bodem aanwezig is waarin deze soort zich kan ingraven om te verblijven en te overwinteren. Daarnaast is er geen geschikt voortplantingswater aanwezig; de watergang is te diep, waardoor dit water niet snel genoeg opwarmt. Om deze redenen kan de aanwezigheid van de Rugstreeppad binnen het plangebied met voldoende zekerheid worden uitgesloten. Wel zijn bij het bevissen van de watergang een Bruine kikker en een Kleine watersalamander aangetroffen. Tabel 1 geeft een overzicht van deze waargenomen amfibieën (en de overige aangetroffen aquatische fauna).

Tabel 1: Aquatische fauna (amfibieën en waterslakken) aangetroffen in het plangebied

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	1
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>	1
Ovale poelslak	<i>Radix balthica</i>	1
Posthorenslak	<i>Planorbarius corneus</i>	1
Draaikolkschijfhoren	<i>Anisus vortex</i>	1

Vissen

Bij het steekproefsgewijs bevissen van de watergang aan de noordzijde van het plangebied zijn geen vissen aangetroffen. Redenen hiervoor kunnen zijn dat de watergang niet verbonden is met andere watergangen en/of dat het water te zuurstofarm is. Beschermd vissoorten worden op basis van verspreidingsgegevens ook niet in het plangebied verwacht, waardoor de aanwezigheid van deze soorten met voldoende zekerheid kan worden uitgesloten.

Watergebonden ongewervelden

In de watergang aan de noordzijde van het plangebied is een drietal waterslakken aangetroffen. De beschermde Platte schijfhoren is niet waargenomen. Vanwege de geleverde onderzoeksinspanning, kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat deze soort niet aanwezig is in de watergang. Tabel 1 geeft een overzicht van de aangetroffen waterslakken (en de overige aangetroffen aquatische fauna).

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn geen vaatplanten aangetroffen die beschermd worden vanuit de Wet natuurbescherming. Het plangebied vormt geen geschikt biotoop voor deze soorten, omdat de bodem te voedselrijk is en te intensief wordt gebruikt. Bovendien is een groot gedeelte van het plangebied bestraat. Om deze redenen kan de

aanwezigheid van beschermde vaatplanten in het plangebied met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuizen

Het hoofdgebouw binnen het plangebied is geschikt als vaste verblijfplaats van vleermuizen. Vanuit de Wet natuurbescherming zijn alle inheemse vleermuissoorten beschermd. Om de mogelijke aanwezigheid van een vaste verblijfplaats van vleermuizen uit te sluiten is aanvullend onderzoek. Dit onderzoek dient uitgevoerd te worden volgens het vleermuisprotocol van 2017. Het onderzoek bestaat uit maximaal vijf vleermuisinventarisaties (in de avond/nacht en/of in de vroege ochtend), verspreid over de periode half mei tot en met oktober. Elke ronde dient met twee personen te worden uitgevoerd. In de kraam/zomerperiode (half mei tot half juli) dienen twee inventarisaties te worden uitgevoerd en in de zomer/paarperiode (half augustus tot begin oktober) dienen nog twee á drie inventarisaties plaats te vinden. Bij het aantreffen van een vaste verblijfplaats van vleermuizen dient mogelijk een ontheffing aangevraagd te worden.

Er zijn binnen en in de directe omgeving van het plangebied geen essentiële vliegroutes van vleermuizen aanwezig. Het plangebied kan wel gebruikt worden als foerageergebied, maar in de directe omgeving zijn voldoende alternatieve foeragegebieden aanwezig. Onder andere in de vorm van de reeds bestaande tuinen en het groen in de directe omgeving van het plangebied. Voor deze onderdelen bestaan er vanuit de Wet natuurbescherming geen verplichtingen ten aanzien van vleermuizen.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Het nest in de Grove den binnen het plangebied vormt mogelijk een jaarrond beschermde vaste verblijfplaats van een vogelsoort, zoals de Buizerd of Sperwer. Omdat vaste verblijfplaatsen van vogels jaarrond beschermd zijn, is aanvullend onderzoek nodig. Aan de hand van dit onderzoek kan de mogelijke functie van het nest voor vogels met vaste verblijfplaats worden vastgesteld. Hiervoor zijn maximaal vier gerichte veldbezoeken nodig in de periode maart tot half mei. Zodra de aanwezigheid van een vaste verblijfplaats van een vogel is aangetoond, is het niet meer nodig om de resterende veldbezoeken uit te voeren.

Ten aanzien van overige broedvogels, wordt aangeraden om werkzaamheden waarbij broedplaatsen verloren kunnen gaan, zoals heiwerkzaamheden en het voorbelasten van het terrein, buiten het broedseizoen van vogels (globaal van half maart t/m half juli)* uit te voeren. Indien dergelijke werkzaamheden toch binnen het broedseizoen plaatsvinden, dient voorafgaand aan de werkzaamheden door een ecologisch deskundige te worden vastgesteld of er broedende vogels binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden aanwezig zijn. Wanneer er broedgevallen worden vastgesteld, dient

door de deskundige bepaald te worden of er sprake is van een wezenlijke invloed op de populatie van de betreffende vogelsoort. Mogelijk dienen maatregelen genomen te worden om nadelige effecten te voorkomen.

** Voor het broedseizoen wordt in de Wet natuurbescherming geen standaardperiode gehanteerd. Onder andere afhankelijk van de vogelsoort en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn.*

Amfibieën

Het plangebied is niet geschikt als leefgebied voor de Rugstreeppad, waardoor aanwezigheid van beschermde amfibieën binnen het plangebied met voldoende zekerheid kan worden uitgesloten. Om deze reden zijn verdere maatregelen of een ontheffing ten aanzien amfibieën niet nodig. Wel dient de algemene zorgplicht in acht te worden genomen, zie de laatste alinea van dit hoofdstuk.

Vissen

In de watergang binnen het plangebied zijn geen (beschermde) vissoorten aanwezig. Om deze reden bestaan er geen verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming ten aanzien van vissen.

Watergebonden ongewervelden

De Platte schijfhoren is niet aangetroffen in de watergang binnen het plangebied. Om deze reden bestaan er, ten aanzien van deze soort, geen verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming en zijn een ontheffing of maatregelen niet nodig.

Vaatplanten

Binnen het plangebied zijn geen beschermde vaatplanten aangetroffen. Deze worden op basis van biotoopkenmerken van het plangebied ook niet verwacht. Om deze reden bestaan er, anders dan de algemene zorgplicht, geen verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming ten aanzien van vaatplanten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermde) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Manieren om aan de zorgplicht te voldoen zijn bijvoorbeeld:

- Er wordt gelegenheid gegeven aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden.

Dit gebeurt door onder andere vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen) gefaseerd te verwijderen;

- In verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uitgevoerd.

Tijdens de bouwfase moet rekening gehouden worden met de kans op vestiging door (beschermde) pionierssoorten, zoals bijvoorbeeld de Rugstreeppad, de Kleine plevier (*Charadrius dubius*) en Oeverzwaluw (*Riparia riparia*). De volgende maatregelen worden getroffen:

- Er wordt voorkomen dat in de broedtijd van de Oeverzwaluw steilwanden in zandlichamen op het bouwterrein aanwezig zijn. Mocht er toch sprake zijn van broedgevallen, dan wordt met de werkzaamheden gewacht totdat nestholtes niet meer in gebruik zijn;
- Voorbelast terrein kan aantrekkelijk zijn voor een soort als de Kleine plevier. Als er sprake is van een broedgeval, dan wordt met de werkzaamheden gewacht totdat de eieren uitgekomen zijn;
- Het ontstaan van poeltjes of plassen op het bouwterrein in het zomerhalfjaar (vanaf april) wordt voorkomen, zodat er geen geschikt voortplantingswater voor de Rugstreeppad aanwezig is.

Referenties

Database NWC

Floron.nl

Ravon.nl

Sovon.nl

Synbiosis.alterra.nl/natura2000

Telmee.nl

Vlinderstichting, 2014. *Overzicht Nederlandse dagvlinders*. Beschikbaar op het World Wide Web: <http://vlinderstichting.nl/vlinders.php?id=165>

Waarneming.nl

Wettelijk kader; <http://minez.nederlandsesoorten.nl/wetten>

Zoogdieratlas.nl

Zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1: Beschermden soorten Wet Natuurbescherming

In het kader van de Wet Natuurbescherming worden alle in Europa voorkomende en in het wild levende vogels beschermd en onderstaande soorten uit overige soortgroepen:

Vogels	Zeearend	Boomvalk	Giervalk
<u>Vogelrichtlijn</u>	Zwarte kraai	Bosgors	Glanskop
Blauwe reiger	Zwarte mees	Bosrietzanger	Gon-gon/ kaapverdische
Boerenwaluw	Zwarte roodstaart	Bosruiter	stormvogel
Bonte vliegenvanger	Zwarte specht	Bosuul	Goudhaan
Boomklever	Zwarte wouw	Braamsluiper	Grasmus
Boomkruiper	<u>Habitatrichtlijn</u>	Brandgans	Graspieper
Boomvalk	Aasgier	Breedbekstrandloper	Graszanger
Bosuul	Alpengierzwaluw	Brilgrasmus	Gauwe fitis
Brilduiker	Alpenheggenmus	Britse frater	Gauwe franjepoot
Buizerd	Amerikaanse grote	Britse putter	Gauwe kiekendief
Draaihal	stern	Bruine boszanger	Gauwe klauwier
Eidereend	Anatolische	Bruine kiekendief	Gauwe vliegenvanger
Ekster	woestijnplevier	Bruinkeelortolaan	Griel
Gekraagde Roodstaart	Appelvink	Buizerd	Griend
Gierzwaluw	Arctische bonte	Bulwers stormvogel	Grijskopspecht
Glanskop	strandloper	Canadese kraanvogel	Grijze wouw
Gauwe vliegenvanger	Arendbuizerd	Casarca	Groene specht
Groene specht	Audouins meeuw	Cetti's zanger	Groenlandse tapuit
Grote bonte specht	Aziatische	Cirlgors	Groenling
Grote gele kwikstaart	roodborsttapuit	Citroenkwikstaart	Grote barmsijs
Havik	Baardgrasmus	Daurische klauwier	Grote bonte specht
Hop	Baardman	Diksnavelnoten-kraker	Grote franjepoot
Huisbus	Baleerische	Dougalls stern	Grote gele kwikstaart
Huiswaluw	roodkopklauwier	Draaihal	Grote karekiet
IJsvogel	Balkanbergfluter	Drieteenstrand-loper	Grote kruisbek
kerkuil	Balkankwikstaart	Duinpieper	Grote pieper
Kleine bonte specht	Bastaardarend	Dunbekwulp	Grote stern
Kleine vliegenvanger	Beflijster	Dwergaalscholver	Grote trap
Koolmees	Bergeend	Dwergarend	Grote zilverreiger
Kortsnavelboom-	Bergfluter	Dwerggans	Haakbek
kruiper	Bijeneter	Dwerggors	Harlekijneend
Oehoe	Bladkoning	Dwergmeeuw	Havik
Oeverwaluw	Blauwborst	Dwergooruil	Havikarend
Ooievaar	Blauwe kiekendief	Dwergstern	Heggenbus
Pimpelmees	Blauwe rotslijster	Engelse kwikstaart	Hop
Raaf	Blauwstaart	Europese kanarie	Huiswaluw
Ransuil	Blonde ruiter	Fitis	Humes bladkoning
Roek	Boerenwaluw	Flamingo	Iberische tjiftjaf
Ruigpootuil	Bont stormvogeltje	Fluter	IJduiker
Slechtvalk	Bontbekplevier	Frater	IJgors
Sperwer	Bonte strandloper	Geelgors	IJslands smelleken
Spreeuw	Bonte tapuit	Geelsnavelduiker	IJsvogel
Steenuil	Bonte vliegenvanger	Gekraagde roodstaart	Ivoormeeuw
Tapuit	Boomklever	Gele kwikstaart	Izabeltapuit
Torenvalk	Boomkruiper	Geoorde fuut	Jufferkraanvogel
Wespendief	Boompieper		

Kalanderleeuwerik	Noordse nachtegaal	Ruigpootuil	Veldrietzanger
Kerkuil	Noordse pijlstormvogel	Scandinavische tjiftjaf	Velduil
Klapekster	Noordse stern	Scharrelaar	Visarend
Klein waterhoen	Oehoe	Schreeuwarend	Visdief
Kleine barmsijs	Oeverloper	Siberische boompieper	Vorkstaartmeeuw
Kleine bonte specht	Oeverpieper	siberische braamsluiper	Vorkstaartplevier
Kleine karekiet	Oeverwaluw	Siberische notenkraker	Vuurgoudhaan
Kleine klapekster	Ooievaar	Siberische taling	Waterpieper
Kleine plevier	Oostelijke blonde tapuit	Siberische tjiftjaf	Waterrietzanger
Kleine spotvogel	Oostelijke kraagtrap	Sibirische	Wespendief
Kleine	Orpheusspotvogel	sprinkhaanzanger	Westelijke blonde
sprinkhaanzanger	Paapje	Sijs	tapuit
Kleine strandloper	Paarse strandloper	Slangenarend	Wielewaal
Kleine torenvalk	Pallas' boszanger	Slechtvalk	Wilde zwaan
Kleine trap	Parelduiker	Smelleken	Wilgengors
Kleine vliegenvanger	Perzische roodborst	Sneeuwgorse	Wilsons stormvogeltje
Kleine zilverreiger	Pestvogel	Sneeuwgorse	Winterkoning
Kleine zwaan	Pimpelmees	Sneeuwuil	Witbandkruisbek
Kleine zwartkop	Poelruiter	Snor	Witbandzeearend
Kleinst waterhoen	Poelsnip	Sperwer	Witgat
Kluut	Porseleinhoen	Sperwergrasmus	Withalsvliegenvanger
Kneu	Provençalse grasmus	Sperweruil	Witkopeend
Koereiger	Purperreiger	Spotvogel	Witkopgors
Koningseider	Putter	Sprinkhaanzanger	Witoogeend
Koolmees	Raddes boszanger	Steenarend	Witstuitbarmsijs
Kortsnavelboom-	Ralreiger	Steenloper	Witte kerkuil
kruiper	Ransuil	Steenuil	Witte kwikstaart
Kortteenleeuwerik	Renvogel	Stellers eider	Witvleugels tern
Kraanvogel	Reuzens tern	Steltkluut	Witwangstern
Krekelzanger	Rietgorse	Steppearend	Woestijngrasmus
Kroeskoppelikaan	Rietzanger	Steppebuizerd	Woestijnvink
Krombekstrand-loper	Rode rotslijster	Steppehoen	Woudaap
Kruisbek	Rode wouw	Steppekiekendief	Zeearend
Kuifduiker	Roerdomp	Steppekievit	Zuidelijke bonte
Kuifkoekoek	Roodborst	Steppeklapekster	strandloper
Kuifmees	Roodborsttapuit	Steppevorkstaartplevier	Zwartbuikwater-
Kwak	Roodborsttapuit	Stormvogeltje	spreeuw
Kwartelkoning	Roodbuikwater-	Strandleeuwerik	Zwarte ibis
Lachstern	spreeuw	Strandplevier	Zwarte mees
Lammergier	Roodhalsfuut	Struikrietzanger	Zwarte ooievaar
Lepelaar	Roodhalsgans	Swinhoes boszanger	Zwarte roodstaart
Matkop	Roodkeelduiker	Taigaboombkruiper	Zwarte specht
Middelste bonte specht	Roodkeelpieper	Tapuit	Zwarte stern
Mongoolse pieper	Roodkopklauwier	Temmincks strandloper	Zwarte wouw
Monniksgier	Roodmus	Terekruiter	Zwartkop
Morinelplevier	Roodpootvalk	Tjiftjaf	Zwartkopgors
Nachtegaal	Roodsterblauw-borst	Toendrabontbek-	Zwartkopmeeuw
Nachtzwaluw	Roodstuitzwaluw	plevier	
Nonnetje	Rosse franjepoot	Torenvalk	Sporenplanten-
Noordse boszanger	Rotspieper	Tuinfluiter	bladmossen
Noordse fitis	Rouwkwikstaart	Turkestaanse klauwier	<u>Habitatrichtlijn</u>
Noordse grote bonte	Roze pelikaan	Vaal stormvogeltje	Geel schorpioenmos
specht	Roze spreeuw	Vale gier	Tonghaarmuts
Noordse kwikstaart	Ruigpootbuizerd	Vale pijlstormvogel	

Sporenplanten-varensHabitatrichtlijn

Kleine vlotvaren

Overige soorten

Blaasvaren

Groensteel

Schubvaren

ZaadplantenHabitatrichtlijn

Drijvende

waterweegbree

Groenknolorchis

Kruipend

moerasscherm

Liggende raket

Zomerschroeforchis

Overige soorten

Akkerboterbloem

Akkerdoornzaad

Akkerogentroost

Beklierde ogentroost

Berggamander

Bergnachtorchis

Blauw guichelheil

Bokkenorchis

Bosboterbloem

Bosdravik

Brave hendrik

Brede wolfsmelk

Breed wollegras

Bruinrode

wespenorchis

Dennenorchis

Dreps

Echte gamander

Franjgentiaan

Geelgroene

wespenorchis

Geplooid

vrouwenmantel

Getande veldsla

Gevlekt zonneroosje

Glad biggenkruid

Gladde zegge

Groene nachtorchis

Groot spiegelklokje

Grote bosaardbei

Grote leeuwenklauw

Honingorchis

Kalkboterbloem

Kalketrip

Karthuizeranjer

Karwijselie

Kleine ereprijs

Kleine schorseneer

Kleine wolfsmelk

Kluwenklokje

Knollathyrus

Knolspirea

Korensla

Kranskarwij

Kruiptijm

Lange zonnedaauw

Liggende ereprijs

Moerasgamander

Muurbloem

Naakte lathyrus

Naaldenkervel

Pijlscheefkelk

Roggelelie

Rood peperboompje

Rozenkransje

Ruw parelzaad

Scherpkruid

Schubzegge

Smalle raai

Spits havikskruid

Steenbraam

Stijve wolfsmelk

Stofzaad

Tengere distel

Tengere veldmuur

Trogamander

Veenbloembies

Vliegenorchis

Vroege ereprijs

Wilde averuit

Wilde ridderspoor

Wilde weit

Wolfskers

Zandwolfsmelk

Zinkviooltje

Zweedse kornoelje

DagvlindersHabitatrichtlijn

Apollovinder

Boszandoog

Donker

pimpernelblauwtje

Grote vuurvinder

Moerasparelmoer-

vlinder

Pimpernelblauwtje

Tijmblauwtje

Zilverstreephooi-

beestje

Overige soorten

Aardbeivlinder

Bosparelmoer-vlinder

Bruin dikkopje

Bruine eikenpage

Duinparelmoer-vlinder

Gentiaanblauwtje

Grote parelmoervlinder

Grote vos

Grote weerschijnvlinder

Iepenpage

Kleine heivlinder

Kleine ijsvogelvlinder

Kommavinder

Sleedoorpage

Spiegeldikkopje

Veenbesblauwtje

Veenbesparel-

moervlinder

Veenhooibeestje

Veldparelmoer-vlinder

Zilveren maan

NachtvlindersHabitatrichtlijn

Teunisbloempijl-staart

HaftenHabitatrichtlijn

Oeveraas

LibellenHabitatrichtlijn

Bronslibel

Gaffellibel

Gevlekte witsnuitlibel

Groene glazenmaker

Mercurwaterjuffer

Noordse winterjuffer

Oostelijke witsnuitlibel

Rivierrombout

Sierlijke witsnuitlibel

Overige soorten

Beekrombout

Bosbeekjuffer

Donkere waterjuffer

Gevlekte glanslibel

Gewone bronlibel

Hoogveenglanslibel

Kempense heidelibel

Speerwaterjuffer

KeversHabitatrichtlijn

Brede

geelrandwaterroofkeve
r

Gestreepte

waterroofkever

Juchtleerkever

Vermiljoenkever

Overige soorten

Vliegend hert

ReptielenHabitatrichtlijn

Dikkopschildpad

Gladde slang

Kemp's zeeschildpad

Lederschildpad

Muurhagedis

Soepschildpad

Zandhagedis

Overige soorten

Adder

Hazelworm

Levendbarende hagedis

Ringslang

AmfibieënHabitatrichtlijn

Boomkikker

Geelbuikvuurpad

Heikikker

Kamsalamander

Knoflookpad

Poelkikker

Rugstreeppad

Vroedmeesterpad

Overige soorten

Alpenwatersalamander

Bruine kikker

Gewone pad

Kleine

watersalamander

Meerkikker

Middelste groene

kikker/bastaard kikker

Vinpootsalamander

Vuursalamander

VissenHabitatrichtlijn

Houting

Steur

Overige soorten

Beekdonderpad

Beekprik

Elrits

Gestippelde alver	Vleermuizen	Landzoogdieren	Hermelijn
Grote modderkruiper	<u>Habitatrichtlijn</u>	<u>Habitatrichtlijn</u>	Huisspitsmuis
Kwabaal	Baardvleermuis	Bever	Konijn
	Bechsteins vleermuis	Hamster	Molmuis
Zeezoogdieren	Bosvleermuis	Hazelmuis	Ondergrondse
<u>Habitatrichtlijn</u>	Brandts vleermuis	Lynx	woelmuis
Bruinvis	Franjestaart	Noordse woelmuis	Ree
Bultrug	Gewone	Otter	Rosse woelmuis
Butskop	dwergvleermuis	Wilde kat	Steenmarter
Dwergpotvis	Gewone	Wolf	Tweekleurige
Gestreepte dolfijn	grootoorvleermuis	<u>Overige soorten</u>	bosspitsmuis
Dwergvinvis	Grijze	Aardmuis	Veldmuis
Gewone dolfijn	grootoorvleermuis	Boomarter	Veldspitsmuis
Gewone spitsdolfijn	Grote hoefijzerneus	Bosmuis	Vos
Gewone vinvis	Grote rosse vleermuis	Bunzing	Waterspitsmuis
Griend	Ingekorven vleermuis	Damhert	Wezel
Grijze dolfijn	Kleine dwergvleermuis	Das	Wild zwijn
Kleine zwaardwalvis	Kleine hoefijzerneus	Dwergmuis	Woelrat
Narwal	Laatvlieger	Dwergspitsmuis	
Noordse vinvis	Meervleermuis	Edelhert	Kreeftachtigen
Orca	Mopsvleermuis	Eekhoorn	<u>Overige soorten</u>
Potvis	Noordse vleermuis	Egel	Europese rivierkreeft
Spitsdolfijn van gray	Rosse vleermuis	Eikelmuis	
Tuimelaar	Ruige dwergvleermuis	Gewone bosspitsmuis	Weekdieren
Walrus	Tweekleurige vleermuis	Gewone zeehond	<u>Habitatrichtlijn</u>
Witflankdolfijn	Vale vleermuis	Grijze zeehond	Bataafse stroommossel
Witsnuitdolfijn	Watervleermuis	Grote bosmuis	Platte schijfhoren
Witte dolfijn		Haas	

Bijlage 2: Vrijgestelde soorten provincie Zuid-Holland

De verboden als bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, van de wet, gelden voor de vrijgestelde soorten niet bij de uitvoering van handelingen in het kader van:

- De ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Amfibieën

Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker
Middelste groene kikker/Bastaard kikker

Zoogdieren-landzoogdieren

Aardmuis
Bosmuis
Bunzing
Dwergmuis
Dwergspitsmuis
Egel
Gewone bosspitsmuis
Haas
Hermelijn
Huisspitsmuis
Konijn
Ree
Rosse woelmuis
Veldmuis
Vos
Wezel
Woelrat

Bijlage 3: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet Natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden

moeten blijven of anders tijdig op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaapperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Bijlage 4: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Als mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Wet Natuurbescherming aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren. Indien goedgekeurd, wordt door de provincie een “positieve afwijzing” afgegeven.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar?

“Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling” of een “dwingende reden van groot openbaar belang” gelden echter niet als een wettelijk belang. Dit betekent dat de provincie in het kader van ruimtelijke ingrepen alleen een positieve afwijzing af kan geven.

Bescherming van vogelnesten

Artikel 3.1 lid 2 uit de Wet Natuurbescherming luidt:

“Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen”.

Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met eventueel aanwezige vogelnesten. Er is sprake van een nest wanneer er nestindicatief gedrag is waargenomen en/of er een broedsel aanwezig is. Het vernielen of beschadigen van een nest is verboden. Dit geldt voor alle vogelsoorten. De meeste vogels maken echter elk broedseizoen een nieuw nest of zijn goed in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen onder de bescherming van de Wnb wanneer het in gebruik is (tijdens het broedseizoen). Wanneer een dergelijk nest niet in gebruik is, is geen ontheffing nodig voor het vernielen of beschadigen ervan.

Verstoring van vogels is ook verboden, maar er bestaat een uitzondering voor verstoring die niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 5 Wnb). Dit betekent dat verstoring tijdens het broedseizoen toegestaan is, mits de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort gewaarborgd blijft.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn niet alleen beschermd wanneer ze in gebruik zijn, maar het hele jaar:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik

zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).

2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tot slot is er nog een categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voor deze soorten is extra onderzoek nodig, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Hieronder de lijst met jaarrond beschermde vogelnesten en vogelsoorten waarvan categorisatie gewenst is:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>